

แนบนำบทที่ 1

ธรรมชาติของการควบคุมทางสังคม

1. แนวคิด

- 1.1 การควบคุมทางสังคมเป็นประเด็นสำคัญในการศึกษาทั้งทางสังคมวิทยาและจิตวิทยาสังคม
- 1.2 การควบคุมทางสังคมจำเป็นต้องมีในทุกสังคมไม่ว่าจะเป็นสังคมเล็กหรือใหญ่ ข้อม้อมต้องมีกฎเกณฑ์ระเบียบข้อบังคับมาควบคุมสมาชิกในสังคมนั้นให้อยู่ในกรอบของระเบียบเพื่อให้สมาชิกของสังคมอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข
- 1.3 พัฒนาการเกี่ยวกับความหมายของการควบคุมทางสังคมมีมานาน นักทฤษฎีในระยะเริ่มแรกให้ความสำคัญกับกลไกการควบคุมสังคมภายนอกที่มีผลต่อการควบคุมทางสังคม แต่ระยะหลังเห็นว่าการควบคุมทางสังคมที่สำคัญเกิดจากกลไกการควบคุมสังคมภายใน

2. วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่ออ่านบทนี้จบแล้ว นักศึกษาสามารถ

- 2.1 ทราบความหมาย วัตถุประสงค์ และความสำคัญของการควบคุมทางสังคม
- 2.2 อธิบายความคิดเห็นเกี่ยวกับความหมายของการควบคุมทางสังคมในทัศนะของนักทฤษฎีทางสังคมวิทยาและจิตวิทยาได้
- 2.3 เข้าใจขอบเขตและสาระของการควบคุมทางสังคม

บทที่ 1

ธรรมชาติของการควบคุมทางสังคม

สังคมทุกสังคมจำเป็นต้องมีการควบคุมสมาชิกของสังคม ดังนั้น ปัจเจกบุคคลคือแต่ละคนซึ่งอยู่ในฐานะสมาชิกขององค์การทางสังคมใดก็ตาม ย่อมไม่มีความเป็นเสรีเต็มที่ แต่ต้องอยู่ในวงกรอบหรือขอบเขตแห่งการประพฤติปฏิบัติไม่ว่าจะเป็นวัจกรรมหรือกายกรรม สำหรับด้านมโนกรรมนั้น การจะคิดอย่างไรย่อมขึ้นอยู่กับการเรียนรู้จากสังคมโดยผ่านกระบวนการสังคมประกิดเป็นสำคัญ

การเพิ่มขึ้นของอาชญากรรมและความยุ่งเหยิงภายหลังสงครามโลกครั้งที่สอง และการพัฒนาอาวุธสงครามมาทำลายล้างกันมากกว่าในอดีตที่ผ่านมาเกี่ยวข้องกับปัญหาของการควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์ โดยแสดงให้เห็นถึงช่องว่างที่เกิดขึ้นจากการที่สามารถจัดการควบคุมภาวะทางธรรมชาติและเอาประโยชน์จากธรรมชาติได้มากขึ้น แต่ในทางสังคมวิทยามีประเด็นปัญหา (issues) และปัญหา (Problems) ในการจัดการให้พฤติกรรมของมนุษย์เป็นไปในทางที่สร้างสรรค์ และให้อยู่ในวงกรอบที่พอเหมาะพอควรเพื่อเสถียรภาพและความเรียบร้อย (order) ของสังคม หากออกนอกกรอบเป็นครั้งคราวแต่เป็นกรณีเล็ก ๆ น้อย ๆ เช่น การพูดจาไม่สุภาพ การข้ามถนนนอกทางม้าลายย่อมไม่ถึงกับทำให้เกิดภาวะยุ่งเหยิง ไร้ระเบียบ (disorder) การเปลี่ยนแปลง (change) ย่อมมีเป็นประจำ และมักมีช่องว่างระหว่างอัตราแห่งการเปลี่ยนแปลงทางวัตถุ (เช่น จำนวนรถยนต์) กับของวัตถุ (อุปนิสัยหรือความเคยชินในการใช้รถใช้ถนน) อย่างที่เรียกว่า “ความเฉื่อยหรือความล่าทางวัฒนธรรม” (culture lag) การปรับตัวต้องใช้เวลาเพื่อให้เข้าสู่กระบวนการควบคุมทางสังคมที่เหมาะสม

การควบคุมทางสังคมเป็นคำกล่าวรวม ๆ ของกระบวนการที่ได้วางแผนหรือไม่มีการวางแผนมาก่อน ซึ่งนำมาใช้อบรมสั่งสอน ชักจูง หรือบังคับปัจเจกบุคคลให้คล้อยตามค่านิยมในการดำเนินชีวิตของกลุ่มให้เป็นปกติวิสัย การควบคุมทางสังคมเกิดขึ้นเมื่อกลุ่มหนึ่งพยายามกำหนดพฤติกรรมของอีกกลุ่มหนึ่ง เมื่อกลุ่มควบคุมความประพฤติของสมาชิกในกลุ่ม หรือเมื่อปัจเจกบุคคลมีอิทธิพลต่อการตอบสนองของคนอื่น ๆ เพราะฉะนั้นการควบคุมทางสังคมนำมาใช้ปฏิบัติ 3 ระดับ คือ กลุ่มเหนือกลุ่ม กลุ่มเหนือสมาชิกกลุ่ม และปัจเจกบุคคลเหนือเพื่อนสมาชิกด้วยกัน กล่าวอีกแง่หนึ่ง การควบคุมทางสังคมเกิดขึ้น เมื่อปัจเจกบุคคลถูกเหนี่ยวนำ หรือบังคับให้กระทำสอดคล้องกับความปรารถนาของคนอื่น ๆ ไม่ว่าจะสอดคล้องกับผลประโยชน์ของปัจเจกบุคคลเองหรือไม่ก็ตาม (Roucek, 1956, p. 3)

การควบคุมทางสังคมย่อมแตกต่างจาก “การควบคุมตนเอง” (self-control) ถึงแม้ว่า คำ 2 คำนี้ จะมีความคล้ายคลึงกันอย่างมาก การควบคุมทางสังคมในระดับปัจเจกบุคคล หมายถึง ความพยายามที่จะมีอิทธิพลเหนือคนอื่น ๆ ในขณะที่การควบคุมตนเองหมายถึงความพยายามที่ชี้แนะพฤติกรรมของปัจเจกบุคคลเองให้สอดคล้องกับอุดมคติ เป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ก่อนแล้ว เป้าหมายก็เพื่อให้ค่านิยมและวิถีประชาของกลุ่ม กำหนดพฤติกรรมของปัจเจกบุคคลซึ่งเป็นสมาชิกของกลุ่ม ดังนั้น การควบคุมตนเองมาจากการควบคุมทางสังคม และเริ่มเกิดขึ้นในการควบคุมทางสังคม ตัวอย่าง เด็กผู้ชายจะแสดงให้เห็นถึงการควบคุมตนเองในคลินิกโดยพยายามไม่ส่งเสียงร้องออกมาเนื่องจากความเจ็บปวด ทั้งนี้ เกิดจากอุดมคติเกี่ยวกับความประพฤติที่เหมาะสมของเด็กผู้ชายวัยรุ่น และการควบคุมตนเองจะเข้มแข็งมากขึ้น หากมีเพื่อนคนใดคนหนึ่งของเขาปรากฏอยู่ ณ ที่นั้นด้วย หากจะกล่าวให้ง่ายขึ้นคือการควบคุมทางสังคมและการควบคุมตนเองต้องแยกออกจากกัน แต่ก็ควรยอมรับว่า คำสองคำนี้มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด

การควบคุมทางสังคมไม่ควรสับสนกับการเป็นประมุขศิลปะหรือความเป็นผู้นำส่วนบุคคล (personal leadership) เมื่อบุคคลหนึ่งพยายามควบคุมพฤติกรรมคนอื่น ๆ นั้น แสดงว่าเป็นการใช้ความเป็นผู้นำหรือบุคลิกภาพ (leadership) มากกว่าเป็นการควบคุมทางสังคม แต่เมื่อเขารวบรวมกลุ่มที่ประกอบด้วยเพื่อนสมาชิกเข้าร่วมกับเขา และพยายามที่จะใช้อิทธิพลต่อความประพฤติของกลุ่มที่มีขนาดใหญ่กว่า นั่นคือ เขากำลังกระทำในฐานะตัวแทนการควบคุมทางสังคม เราอาจกล่าวได้ว่า บางครั้งความเป็นผู้นำใช้ในลักษณะความหมายของการเห็นพ้องระหว่างผู้ที่มีความพยายามในการควบคุมทางสังคมกับความปรารถนาหรือค่านิยมในการดำเนินชีวิตของคนใดคนหนึ่ง ในทำนองเดียวกัน การโฆษณาชวนเชื่ออาจเป็นคำที่บ่งบอกถึงการที่ผู้พูดพยายามควบคุมทางสังคมโดยอาศัยความพยายามบางอย่างเพื่อให้คนอื่นเกิดความเห็นคล้อยตามแล้วแต่ผู้พูด

ความหมายของการควบคุมทางสังคม

บุคคลเรียนรู้เกี่ยวกับแบบแผนพฤติกรรมต่าง ๆ ซึ่งเป็นที่ยอมรับในสถานการณ์ต่าง ๆ และเรียนรู้ถึงความแตกต่างระหว่างแบบแผนพฤติกรรมที่เหมาะสมกับแบบแผนพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม โดยผ่านกระบวนการขัดเกลาทางสังคม อันที่จริงการควบคุมทางสังคมเป็นการขยายความต่อของกระบวนการขัดเกลาทางสังคม การควบคุมทางสังคมหมายถึงวิธีการ ระเบียบวิธีต่าง ๆ ที่นำมาใช้จูงใจหรือเหนี่ยวนำบุคคลให้ปฏิบัติตามความคาดหวังของกลุ่มโดยเฉพาะ หรือสังคมที่มีขนาดใหญ่กว่า หากการควบคุมทางสังคมใช้ได้ผล พฤติกรรมของปัจเจกบุคคลก็จะสอดคล้องกับแบบอย่างพฤติกรรมที่ได้คาดหวังไว้ การควบคุมทางสังคม

นำมาใช้ซึ่งกันและกัน ตัวเรามีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของคนอื่น และในทางกลับกันคนอื่นก็มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของเรา

Roucek ได้ให้คำจำกัดความของการควบคุมทางสังคมว่า “แรงผลักดันทั้งหมดที่สังคม และกลุ่มซึ่งเป็นส่วนประกอบของสังคมใช้บังคับพฤติกรรมของสมาชิกให้ปฏิบัติตามบรรทัดฐานของกลุ่ม” (Roucek, 1978 : 11)

ความหมายของการควบคุมทางสังคมตามพจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา ฉบับราชบัณฑิตยสถาน คือ กระบวนการต่าง ๆ ทางสังคมที่มุ่งหมายให้สมาชิกของสังคมยอมรับและปฏิบัติตามบรรทัดฐานของสังคม เช่น กฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ ศีลธรรม และจารีตประเพณี ความเป็นระเบียบของสังคมเกิดขึ้นส่วนหนึ่ง เพราะสังคมใช้มาตรการต่าง ๆ ควบคุมพฤติกรรมของบุคคล ทั้งที่ปรากฏออกมาภายนอก คือ การกระทำต่าง ๆ และที่อยู่ภายในจิตใจของบุคคล เช่น คุณค่า และทัศนคติต่อสิ่งต่าง ๆ มาตรการอาจมีได้หลายอย่าง เช่น การให้คุณให้โทษ การให้การศึกษาอบรม และการจูงใจให้กระทำความดีด้วยวิธีการต่าง ๆ การใช้มาตรการควบคุมทางสังคม อาจมุ่งให้เกิดการควบคุมโดยตัวบุคคลเอง ที่เรียกว่า การควบคุมภายใน (internal control) หรือเพียงแต่มุ่งควบคุมการกระทำภายนอกของบุคคล ที่เรียกว่า การควบคุมภายนอก (external control) การควบคุมภายใน หมายถึง การปลูกฝังคุณธรรมในตัวบุคคล ให้บุคคลมีหิริโอตตปละ หรือมโนธรรม ต้องการทำความดี และละเว้นการทำความชั่วด้วยความรู้สึกรับผิดชอบชั่วดีของตนเอง ต่างกับการควบคุมภายนอก ซึ่งย้ำการให้รางวัลจูงใจให้คนทำความดีและการลงโทษ เพื่อชูงับบุคคลละเว้นการทำความผิด ทั้งการควบคุมภายใน และภายนอกมีความจำเป็นในการสร้างความเป็นระเบียบในสังคม ในการนี้สังคมได้สร้างสถาบันต่าง ๆ ขึ้นมาเป็นตัวแทนของสังคม ทำหน้าที่ที่เกี่ยวกับการควบคุมทางสังคม เช่น ครอบครัว โรงเรียน เจ้าหน้าที่ของรัฐ ศาสนา และสื่อสารมวลชน เป็นต้น

พัฒนาการของมโนภาพเกี่ยวกับการควบคุมทางสังคม

การกล่าวถึงการควบคุมพฤติกรรมทางสังคมของมนุษย์อย่างกว้าง ๆ มีทั้งเก่าและใหม่ การควบคุมทางสังคมเป็นแรงบังคับที่มีอำนาจต่อการจัดระเบียบพฤติกรรมเชิงสังคม วัฒนธรรมในรูปแบบการดำเนินชีวิตแบบดั้งเดิมในระยะเริ่มแรก ในขณะที่บรรยากาศล้อมรอบมนุษย์นั้น มนุษย์เองก็ถูกล้อมรอบด้วยการควบคุมทางสังคมตั้งแต่ชาติละจนกระทั่งมรณะ โดยที่เขาไม่อาจรู้ตัว เว้นเสียแต่จะมีประสบการณ์ที่แตกต่างจากปกติ ทำให้หยั่งรู้และยอมรับในที่สุด

ในปี ค.ศ.1894 Small และ Vincent ได้อธิบายถึงผลของอำนาจอันชอบธรรมเหนือพฤติกรรมทางสังคม สังเกตได้ว่าแม้แต่ผู้นำที่ยิ่งใหญ่ ก็ได้รับอิทธิพลและถูกจำกัดโดยความสมัครใจของผู้ที่อยู่ใต้ปกครอง เขาจึงสรุปว่า “ปฏิกริยาของมติมหาชนเหนืออำนาจอันชอบ-

ธรรมเป็นผลให้การควบคุมทางสังคมกลายเป็นงานละเอียดและยุ่งยาก” ในปีเดียวกันนี้ Edward A. Ross ได้เขียนหนังสือเล่มแรกในสาขานี้ ซึ่งปรากฏในปี ค.ศ.1901

ในการใช้การควบคุมทางสังคมของรอสส์ เขาแยกอิทธิพลของปัจเจกบุคคลเหนือกลุ่มออกไป และทำให้พฤติกรรมฝูงชนมีความสำคัญน้อยที่สุด เป็นผลทำให้ความคิดของรอสส์ค่อนข้างแคบ เขาเน้นในสิ่งที่ครั้งหนึ่งเรียกว่า “สัญชาตญาณทางสังคม” ความเห็นอกเห็นใจ ความสามารถเข้าสังคมได้ และความรู้สึถึงความยุติธรรม และวิธีการต่าง ๆ ซึ่งกลุ่มใช้ผลักดันปัจเจกบุคคลโดยเฉพาะอย่างยิ่งในสภาวะวิกฤต เพื่อเหนี่ยวนำให้ปัจเจกบุคคลมีพฤติกรรมสอดคล้องกับวิถีประชาและจารีต ปัจจุบันคำว่า “สัญชาตญาณทางสังคม” ได้ถูกละเลยถึงแม้ว่าในปัจจุบันมีแนวโน้มที่จะเน้นการควบคุมทางสังคมในการดำเนินชีวิตประจำวันอย่างแพร่หลาย รวมทั้งอำนาจของการควบคุมทางสังคมในช่วงเวลาเกิดวิกฤตการณ์ แต่วิธีการควบคุมทางสังคมยังคงได้รับความสนใจจากนักวิชาการนั่นเอง

ในปีต่อมา ภายหลังจากที่รอสส์เขียนหนังสือมานั้นคูลีย์ได้เสนอความคิดเกี่ยวกับการควบคุมทางสังคม ซึ่งเป็นการเพิ่มเติมความคิดของรอสส์ คูลีย์เน้นตรงผลจากแรงผลักดันของกลุ่ม (group pressure) ที่มีต่อบุคลิกภาพของปัจเจกบุคคล และความจำเป็นในการศึกษาประวัติชีวิตของบุคคล เพื่อให้เข้าใจพฤติกรรมของบุคคล ประการสำคัญคือ การอธิบายถึง “กระจกส่องอัตตา” (the looking - glass self) และความสำนึกที่กำเนิดมาจากสังคมนั้น มีผลแพร่หลายมากจนสามารถชักนำคนอื่น ๆ ให้มาศึกษากระบวนการขัดเกลาทางสังคม และการปฏิสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกบุคคลและกลุ่มของเขา

แนวความคิดเกี่ยวกับการควบคุมทางสังคมในทัศนะที่สามเป็นของ William Graham Sumner ตามความคิดของนักทฤษฎีท่านนี้คือ พฤติกรรมทางสังคมสามารถที่จะเข้าใจได้จากการศึกษาในเรื่องวิถีประชา จารีต สถาบัน และการตัดสินใจโดยอาศัยค่านิยม ซึ่งเป็นรากฐานของกฎระเบียบเกี่ยวกับความประพฤติของกลุ่ม ลักษณะรูปแบบเชิงสังคม-วัฒนธรรม ซึ่งจัดระเบียบการตอบสนองของปัจเจกบุคคลเหล่านี้ มีความสำคัญเป็นอันดับแรกในการกำหนดทิศทางที่จะนำการควบคุมทางสังคมมาใช้ในการปฏิบัติ กล่าวอีกแง่หนึ่งคือค่านิยมในการดำเนินชีวิต และการจัดระเบียบของกิจการทางสังคมของกลุ่ม สามารถนำมาประกอบการพิจารณาได้ไม่ว่าตัวแทนการควบคุมทางสังคมจะส่งเสริมหรือยับยั้งพฤติกรรมใด ๆ ก็ตาม ในการปฏิบัติเกี่ยวกับการควบคุมทางสังคม มีความสำคัญมากโดยแสดงให้เห็นว่า วิถีประชา และสถาบันจำกัดพฤติกรรมของปัจเจกบุคคลได้อย่างไร “จารีตสามารถทำให้สิ่งใดถูกต้องบ้างและป้องกันการติเตียนจากสิ่งใดบ้าง”

นักสังคมวิทยาที่เป็นผู้ริเริ่มทั้งสามท่านนี้ มีส่วนสำคัญในการส่งเสริมการพัฒนา

ความเข้าใจธรรมชาติ และผลของการควบคุมทางสังคม จากงานเขียนในช่วงแรก ๆ เหล่านี้จนถึงปัจจุบันมโนภาพเกี่ยวกับการควบคุมทางสังคมก็ได้มีการเปลี่ยนแปลงเล็กน้อยเท่าที่จำเป็น ถึงแม้ว่าจะได้มีการแปรผันที่มีนัยสำคัญตรงจุดเน้น แต่ดูเหมือนการแปรผันจะแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ที่แสดงถึงแนวการศึกษาของผู้บุกเบิกดังกล่าวข้างต้น กลุ่มที่มีแนวความคิดเหมือนรอสส์ ก็อธิบายถึงวิธีการต่างๆ ที่มีความซับซ้อน ซึ่งตัวแทนการควบคุมทางสังคมนำมาใช้ ทำให้พฤติกรรมมีภาวะเอกรูป (uniformity) กลุ่มที่มีความคิดเหมือนคลุ้ย์ พยายามอธิบายผลของการควบคุมทางสังคมที่มีต่อการพัฒนาทางบุคลิกภาพ และกลุ่มที่เหมือนซัมเนอร์ก็สนใจเกี่ยวกับกฎระเบียบและตัวแทนที่จัดระเบียบพฤติกรรมของมนุษย์ให้เป็นระเบียบแบบแผน การเน้นในประเด็นต่าง ๆ ดังกล่าว นับได้ว่า เป็นการเพิ่มเติมหรือเสริมซึ่งกันและกัน และผู้นำแต่ละกลุ่ม ก็มีส่วนสำคัญในการส่งเสริมแนวความคิดเกี่ยวกับการควบคุมทางสังคม

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการควบคุมในทฤษฎีทางสังคมวิทยา

Edward A. Ross นักสังคมวิทยาชาวอเมริกันยุคเริ่มบุกเบิกได้ให้ความหมายของการควบคุมทางสังคมว่าเป็น “การฝึกฝนความรู้สึกและความปรารถนาของปัจเจกบุคคลให้สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่ม” เขาเน้นในด้านสถาบันที่เกี่ยวข้องกับกฎระเบียบต่าง ๆ ที่เป็นหลักประกันว่าพฤติกรรมของปัจเจกบุคคลสอดคล้องกับความต้องการของกลุ่ม เขาไม่ได้หมายถึง เฉพาะตำรวจ หรือตัวแทนของอำนาจตุลาการเท่านั้น แต่รวมถึงความเชื่อในสิ่งเหนือธรรมชาติ พิธีกรรมต่าง ๆ มติมหาชน ศีลธรรม ศิลปะ การศึกษา และปรากฏการณ์ที่สัมพันธ์กัน ซึ่งดำรงไว้ซึ่งโครงสร้างทางบรรทัดฐานของสังคม และก่อให้เกิดกลไกซึ่งสังคมนำไปใช้มีอิทธิพลเหนือสมาชิกของสังคม และบังคับให้ยอมปฏิบัติตามบรรทัดฐานและค่านิยมของสังคม

นักสังคมวิทยาร่วมสมัยของรอสส์อีกคนหนึ่ง ซึ่งเป็นผู้บุกเบิกทางสังคมวิทยาของสหรัฐอเมริกาเช่นเดียวกัน คือ วิลเลียม แกรม ซัมเนอร์ (William Graham Sumner) ได้ให้ความหมายใกล้เคียงกันในหนังสือชื่อ **Folkways** (1906) ซึ่งมีผู้แปลว่า **วิถีประชา** ซัมเนอร์สนใจในแนวทางที่บรรทัดฐานของกลุ่มซึ่งได้มาตรฐานทำหน้าที่เป็นหลักประกันให้มีการปฏิบัติตามของปัจเจกบุคคล “Folkways” เป็นศัพท์เฉพาะของซัมเนอร์ คือ ความเคยชิน และประเพณีต่าง ๆ ที่กลายเป็นกฎระเบียบของบรรพบุรุษรุ่นก่อน ๆ สิ่งเหล่านี้ควบคุมปัจเจกบุคคลได้กว้างขวางมาก

การอธิบายความหมายของการควบคุมทางสังคมในระยะเริ่มแรก เป็นไปในทิศทางที่การควบคุมทางสังคมมีผลต่อปัจเจกบุคคล โดยมีจุดสนใจอยู่ที่กลไกซึ่งสังคมใช้กำหนดความต้องการของปัจเจกบุคคลหรือทำให้บุคคลเหมาะสมกับสังคม การศึกษาค้นคว้าทางสังคมใน

ระยะแรกได้ขยายความเข้าใจเกี่ยวกับการควบคุมทางสังคม โดยชี้ให้เห็นว่ามีกลไกในการควบคุมต่าง ๆ มากมาย และกฎหมายก็เป็นกลไกที่สำคัญในหลายๆ กลไก ซึ่งจัดเป็นกลไกการควบคุมภายนอก

นักวิทยาศาสตร์สังคมหลายท่านที่มีแนวความคิดเกี่ยวกับ การควบคุมทางสังคม แตกต่างออกไป เป็นต้นว่า ยอร์จ เฮอร์เบิร์ต มีด (George Herbert Mead) และชาร์ลส์ ฮอร์ตตัน คูลีย์ (Charles Horton Cooley) ในสหรัฐอเมริกา และเอมิลี เดอร์ไคม์ (Emile Durkheim) ซิกมันด์ ฟรอยด์ (Sigmund Freud) และฌอง เปียเจต์ (Jean Piaget) หรือบางครั้งออกเสียงว่า พ็อาเจต์ ในยุโรป

เดอร์ไคม์อธิบายการควบคุมทางสังคมไว้ในงานของเขาชื่อ **Division of Labor** (1933) หรือการแบ่งงานโดยอ้างเหตุผลว่าบรรทัดฐานทางสังคมเข้าไปอยู่ในบุคลิกภาพของผู้แสดงทางสังคม เขาให้เหตุผลว่า “สังคมมีอยู่ในตัวเรา” และกลายเป็นส่วนหนึ่งของจิตใจปัจเจกบุคคล ผ่านกระบวนการขัดเกลาทางสังคมที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ เดอร์ไคม์ยืนยันในผลงานของเขาว่า สาธารณธรรมของการควบคุมทางสังคมได้กำหนดอยู่ในความรู้สึกที่เป็นหน้าที่ทางศีลธรรมของปัจเจกบุคคล ที่จะต้องเชื่อฟังกฎเกณฑ์ การยอมรับหน้าที่ทางสังคมด้วยความเต็มใจมากกว่าจะเป็นการยอมปฏิบัติตามโดยง่าย ด้วยเหตุผลจากความกดดันภายนอก

ในขณะที่เดอร์ไคม์ เน้นการรับเอาความปรารถนา (ข้อเรียกร้อง) ทางสังคมเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของบุคคล เป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการควบคุมทางสังคม ยอร์จ เฮอร์เบิร์ต มีด นักปรัชญาทางสังคมชาวอเมริกัน ได้ให้เหตุผลว่าภาพอัตตะของบุคคล “me” พัฒนาโดยผ่านประสบการณ์ทางสังคม ในขณะที่บุคคลรับรู้และไวต่อความคาดหวังและความยกย่องจากคนอื่นในสิ่งแวดล้อมที่มีนัยสำคัญของเขา ทศนคติของ “คนอื่นที่มีนัยสำคัญ” (significant others) เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งและขยายกว้างก่อให้เกิด “คนอื่นโดยทั่วไป” (generalized other) ซึ่งเป็นพื้นฐานของจิตสำนึกที่ถูกต้องด้วยศีลธรรมของบุคคล ในทางกลับกันคือความคาดหวังของคนอื่นในสังคมกำหนดลักษณะของปัจเจกบุคคล จิตสำนึกเป็นการสร้างสรรค์ทางสังคม

ซิกมันด์ ฟรอยด์ มีความเห็นเช่นเดียวกับเดอร์ไคม์และมีดในประเด็นที่ว่า การที่บุคคลรับเอาบรรทัดฐานของสังคมเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของบุคคล โดยผ่านการรวบรวมเอาความคาดหวังของคนอื่น ๆ ที่ได้สร้างขึ้นในโครงสร้างทางจิตใจ ดังนั้น การควบคุมทางสังคมที่สำคัญเกิดจากภายในมากกว่าที่จะเกิดจากภายนอก

ส่วนนักจิตวิทยาชาวสวิส ฌอง เปียเจต์ ก็เน้นความสำคัญของการรับเอาบรรทัดฐานของสังคมเข้าไปในส่วนหนึ่งของบุคคล และบุคคลเกิดความปรารถนาที่จะปฏิบัติตามบรรทัดฐานดังกล่าว (internalization) เป็นกระบวนการควบคุมทางสังคม โดยเฉพาะที่สำคัญคือในผล

งานแรก ๆ ของเขา คือ **The Moral Judgment of the Child** (Piaget, 1948) หรือการพินิจชี้ทางจริยธรรมของเด็ก พ็อาเจต์เห็นว่า แก่นสารของจริยธรรมมีสองส่วน ส่วนแรกคือการเคารพกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ทางสังคม และอีกส่วนคือ การมีความยุติธรรม ซึ่งพ็อาเจต์หมายถึงมีโนมตีเกี่ยวกับสิทธิของบุคคลที่พัฒนามาจากการพิจารณาสัญญาทางสังคม ความเสมอภาค และการกระทำต่อกันในความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล สิ่งที่พ็อาเจต์สนใจศึกษาในเรื่องจริยธรรมคือ พัฒนาการของแก่นสารของจริยธรรมสองส่วนที่กล่าวข้างต้นว่าเด็กมีพัฒนาการจากการเคารพและยอมตามผู้มีอำนาจไปสู่การควบคุมกำกับตนเองได้โดยมีตัวแปร หรือปัจจัยอะไรเกี่ยวข้องบ้าง โดยพ็อาเจต์สัมภาษณ์เด็กอายุระหว่าง 4-13 ปี โดยการเล่าเรื่องให้เด็กฟังสองเรื่อง เรื่องเป็นคู่ ๆ เหล่านี้มักเป็นเรื่องเด็กทำความผิดบางอย่าง หรือมีพฤติกรรมเกี่ยวกับจริยธรรมบางอย่าง จากนั้นก็ถามเด็กให้ตอบในด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับจริยธรรมตามที่เรื่องเหล่านั้นถูกสร้างขึ้นมา เพื่อใช้ในการศึกษา คำตอบที่ได้มาจากเด็กทำให้พ็อาเจต์ลงความเห็นว่า พัฒนาการทางจริยธรรมที่ครอบคลุมทั้งการเคารพกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ทางสังคมและการมีความยุติธรรมมีเป็น 2 ชั้น แต่ละชั้นมีชื่อเรียกแทนกันได้หลายชื่อ ชั้นแรกเรียกว่า จริยธรรมจากภายนอก (heteronomous morality)

จริยธรรมตามข้อบังคับ (morality of constraint) หรือ**จริยธรรมสังนิยม** (moral realism) ส่วนชั้นที่สองเรียกว่า **จริยธรรมจากภายใน** (autonomous morality) **จริยธรรมความร่วมมือหรือจริยธรรมในการปฏิบัติตอบแทน** (morality of reciprocity) พ็อาเจต์เชื่อว่าปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อจริยธรรมจากภายนอกของเด็กมี 2 ปัจจัยหลัก คือ ความจำกัดด้านพัฒนาการทางความคิดความเข้าใจและการนับถือผู้ใหญ่แบบทิศทางเดียว

ปัจจัยสำคัญที่พ็อาเจต์เชื่อว่า ช่วยให้เด็กมีพัฒนาการจากจริยธรรมภายนอกไปสู่จริยธรรมภายใน คือ พัฒนาการทางความคิดความเข้าใจที่เด็กลดการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางลงไป ทำให้เด็กเข้าใจธรรมชาติของผู้อื่นได้ และพัฒนาความเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น พัฒนาการเหล่านี้เกิดขึ้นจากการที่เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับเด็กอื่นในวัยเดียวกัน แม้ว่าพ็อาเจต์จะเน้นการมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนวัยเดียวกันว่าเป็นปัจจัยสำคัญมาก ที่ช่วยให้เด็กพัฒนาจากจริยธรรมภายนอกไปสู่จริยธรรมภายใน พ็อาเจต์ก็เชื่อว่าพ่อแม่ก็มีอิทธิพลต่อพัฒนาการทางจริยธรรมได้มากเช่นกัน แต่สาเหตุที่พ่อแม่โดยทั่วไปไม่ค่อยมีส่วนมากนักในการกระตุ้นให้เด็กมีพัฒนาการทางจริยธรรม เพราะพ่อแม่ส่วนมากมักปกป้องลูกโดยยึดถือความเป็นพ่อแม่เป็นใหญ่ จึงเป็นการไปส่งเสริมแนวโน้มตามธรรมชาติของเด็กที่จะมีจริยธรรมจากภายนอกอยู่แล้ว หากพ่อแม่จะเปลี่ยนวิธีการอบรมเลี้ยงดูลูกจากการใช้ความเห็นของตนเป็นใหญ่มาเป็นการตกลงกฎเกณฑ์กับลูก ยอมให้ลูกได้แสดงความคิดเห็นต่าง ๆ และยอมรับในเหตุผลของลูก ก็จะช่วยให้ลูกมีโอกาสพัฒนาไปสู่จริยธรรมจากภายในได้เร็วขึ้น (ธีระพร, 2529 : หน้า 189-196)

แนวความคิดเหล่านี้ เน้นความสำคัญที่บุคคลรับเอาบรรทัดฐานของสังคมเข้าไปไว้ในตัวบุคคล และเกิดความปรารถนาที่จะปฏิบัติตามบรรทัดฐานของสังคมดังกล่าว เป็นกลไกสำคัญสำหรับการควบคุมทางสังคม

การควบคุมทางสังคมและสาขาทางวิชาการ

การควบคุมทางสังคมเป็นการศึกษาเพื่อเป็นแนวทางไปสู่ความเข้าใจพฤติกรรมของกลุ่ม ตัวอย่างในวิภูภาค (phase) หนึ่งของการควบคุมทางสังคม ก็คือการศึกษาซึ่งในความหมายกว้างที่สุด คือ เป็นคำรวมของตัวแทน ซึ่งถ่ายทอดทฤษฎะสมบัติทางสังคมไม่ว่าจะอยู่ในรูปแบบหรือหน้าที่ที่เปลี่ยนแปลง หรือไม่เปลี่ยนแปลงก็ตาม ในความหมายที่แคบเข้ามา การศึกษานำมาใช้เพื่อบ่งชี้ถึงการจัดระเบียบองค์กร และกิจกรรมของโรงเรียน หรือสถาบันอื่นเพื่อฝึกฝนปัจเจกบุคคลให้สอดคล้องกับแบบแผนทางวัฒนธรรมและค่านิยมเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตของกลุ่ม อย่างไรก็ตาม การศึกษาโดยทั่วไป นำมาใช้ในความหมายของวิธีการโดยทางอ้อม หรือทางปัญหา ที่มีอิทธิพลต่อความประพฤติเป็นหลัก ในการศึกษาการควบคุมทางสังคม จะเน้นวิธีการที่สามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างเห็นได้ชัดมาก โดยเฉพาะผ่านทางอารมณ์

การศึกษาการควบคุมทางสังคม เป็นการศึกษาที่สำคัญด้านหนึ่งของสังคมวิทยาและจิตวิทยาสังคม แต่การเรียนรู้ในสาขาเหล่านี้ มีการขยายตัวไม่เท่ากัน สังคมวิทยาเป็นสาขาวิชาซึ่งเน้นแบบแผนความประพฤติของกลุ่มและการปฏิสัมพันธ์ของปัจเจกบุคคลและกลุ่มจิตวิทยาสังคมเกี่ยวข้องกับการตอบสนองของปัจเจกบุคคลต่อพฤติกรรมของคนอื่น ๆ ในเชิงอารมณ์และสติปัญญา การควบคุมทางสังคมมีความสัมพันธ์อย่างมากกับทั้งสังคมวิทยาและจิตวิทยา เพราะเป็นประเด็นสำคัญของทั้งสองสาขาวิชา

สาขาวิชาการอื่น ๆ ก็ได้ส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับการควบคุมทางสังคมด้วยเช่นเดียวกัน มานุษยวิทยาวัฒนธรรมก็ได้แสวงหาข้อมูลจากกฎข้อบังคับและค่านิยมเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตในสังคมดั้งเดิมต่าง ๆ และได้มีส่วนช่วยให้การศึกษาอารยธรรมร่วมสมัยเป็นที่ประจักษ์มากขึ้น จากการศึกษาทางด้านจิตวิทยานำมาซึ่งความเข้าใจกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งปัจเจกบุคคลถูกวางเงื่อนไขโดยวิธีการปฏิบัติและการรับรู้ของคน

การควบคุมทางสังคมเป็นมโนภาพที่มีความสำคัญต่อการศึกษาในสาขาอื่น ๆ หลายสาขา การควบคุมทางสังคมเป็นปัจจัยที่เป็นตัวเชื่อมในการศึกษาพฤติกรรมของมนุษย์ การบูรณาการบางส่วนในด้านการสืบสวน (investigation) ของหลายสาขาเป็นการศึกษาที่สำคัญด้านหนึ่งของการควบคุมทางสังคม ความสำเร็จที่ยิ่งใหญ่ของการบูรณาการทางวิทยาศาสตร์ธรรมชาติที่แสดงให้เห็นโดยการวิศวกรรมหรือสถาปัตยกรรมก็ให้การส่งเสริมการพัฒนามโนภาพและวิธีปฏิบัติคล้ายคลึงกันในสาขาของวิทยาศาสตร์สังคม ดังนั้น การควบคุมทางสังคมทำให้

มีส่วนช่วยเหลือที่สำคัญมากประการหนึ่ง ในการกระตุ้นให้มีการศึกษาและวิจัยทางวิทยาศาสตร์ สังคมในแนวการศึกษาสังเคราะห์มากขึ้น

วัตถุประสงค์ของการควบคุมทางสังคม

จุดมุ่งหมายของการควบคุมทางสังคม ตามแนวความคิดของ Kimball Young ก็เพื่อนำมาซึ่งการคล้อยตาม ความเป็นปึกแผ่น และการสืบทอดของกลุ่มหรือสังคมโดยเฉพาะวัตถุประสงค์เหล่านี้เป็นการชี้ให้เห็นว่า รัฐบุรุษหรือนักวิทยาศาสตร์สังคมนมองเห็นการณ์ไกล แต่การที่ปัจเจกชนส่วนมากพยายามควบคุมสมาชิกอื่น ๆ แสดงให้เห็นเพียงเล็กน้อยในความพยายามนั้น ๆ และมนุษย์มักต่อสู้เพียงเพื่อให้มีการยอมรับแบบแผนความประพฤติที่พวกเขาชอบมากขึ้นเท่านั้น ความชอบนี้มีพื้นฐานมาจากการฝึกฝนในวัยเด็ก การหยิ่งเห็นหรือญาณทัศน์ (insight) เกิดจากประสบการณ์ในชีวิต หรือความปรารถนาที่จะแสวงหาประโยชน์จากคนอื่น เพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจทางเศรษฐกิจ อำนาจส่วนตัวและอำนาจทางการเมือง แท้ที่จริงแล้วการควบคุมทางสังคม ก็เพื่อคงไว้ซึ่งความฉลาดของมนุษย์ที่ได้สะสมมาเป็นเวลานาน แต่ก็เป็นการยากสำหรับมนุษย์ที่ดำรงชีวิตอยู่ จะรับรู้ถึงความสำคัญของแบบแผนทางวัฒนธรรม ที่พวกเขาถ่ายทอดแก่บุตรหลาน หรือเปลี่ยนแปลงบางส่วน นักปฏิรูปและผู้แสวงหาประโยชน์บางคนก็ดูเหมือนจะรู้ถึงวัตถุประสงค์และความมุ่งหมายของตัวเอง แต่ส่วนใหญ่ถ้าไม่หยิ่งรู้ก็มักปิดบังเหตุจูงใจที่แท้จริง โดยการให้เหตุผลที่ดีในรูปแบบของการดำเนินปฏิบัติให้เป็นไปตามหลักเหตุผลที่จะไม่เห็นแก่ตนฝ่ายเดียว หรือมีความเห็นใจผู้อื่น ตัวอย่างหลักเหตุผลดังกล่าว อาจสังเกตได้ง่ายจากวิทยุหรือการโฆษณาทางหนังสือพิมพ์

นักวิทยาศาสตร์สังคมนเฝ้ามองเป็นเวลานาน จนสามารถกล่าวได้ว่าความพยายามของมนุษย์เพียงเพื่อที่จะให้ได้มาซึ่งการยอมรับคำนิยม และแบบแผนการดำเนินชีวิตของพวกเขา มีผลอย่างมากต่อพฤติกรรมทางสังคมที่สม่าเสมอ และสามารถทำนายได้ อย่างไรก็ตาม ข้อสันนิษฐานที่ว่ามนุษย์โดยทั่วไป สนใจเกี่ยวกับประโยชน์ที่ได้จากพฤติกรรม ซึ่งมีความสม่าเสมอ และสามารถทำนายได้นั้น ยากที่จะยอมรับโดยปราศจากการสันนิษฐานว่ามนุษย์โดยทั่วไปมีการหยิ่งรู้และความเข้าใจทางสังคมในระดับสูง

หากเราพยายามวิเคราะห์ถึงวัตถุประสงค์ของการควบคุมทางสังคมด้วยตนเอง โดยการสังเกตจากกรณีตัวอย่างต่าง ๆ ที่พยายามเผยให้เห็นว่าเกี่ยวข้องกับสิ่งจูงใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งตัวอย่างเหล่านั้น กระทำโดยปิดบังหรือไม่ให้รู้สึกตัว การโฆษณาและแผนการโฆษณาชวนเชื่อในรูปแบบต่าง ๆ สามารถจำแนกออกในลักษณะของการแสวงหาประโยชน์มากหรือน้อย แต่ก็เป็นการยากมากที่จะเข้าใจการจูงใจของบิดามารดาในการพยายามฝึกหัดเด็กให้อยู่ในแบบแผนความประพฤติที่ล้ำสมัย บิดามารดาดังกล่าวจะกำหนดเอกลักษณ์ของพวกเขาโดย

ยึดแบบแผนความประพฤติของพวกเขาเองเป็นหลักโดยไม่รู้จักตัว โดยสันนิษฐานว่าสิ่งที่พิสูจน์แล้วว่าเป็นที่พอใจสำหรับเขา ก็ควรจะดีหรือเหมาะสมสำหรับบุตรของเขาด้วย หรือในระยะแรก ๆ พวกเขาอาศัยการปฏิบัติจากความเคยชิน หรือขาดความเชื่อในสิ่งที่ไม่คุ้นเคย การควบคุมในการกำหนดอัตราเพื่อความต้องการได้รับการนับถือ และศีลธรรม โดยพยายามปกป้องคนอื่นจากการกระทำที่อาจก่อให้เกิดความผิดพลาดอันจะนำมาซึ่งการสูญเสีย หรืออาจจะต่อสู้โดยไม่เปิดเผย เพื่อให้เป็นที่ยอมรับในชุมชน

การงูใจของครูก็แสดงถึงวัตถุประสงค์ที่มีความซับซ้อนอยู่เบื้องหลังความพยายามในการควบคุมความประพฤติของคนอื่น ๆ ครูทุกคนเป็นตัวแทนการควบคุมทางสังคมที่เป็นผู้กระทำ แต่ก็ได้รับเกียรติในฐานะที่เป็นผู้ใช้การควบคุมเหนือพฤติกรรมคนอื่น ๆ เพียงเล็กน้อย บางคนยึดมั่นอยู่กับการชอมีอำนาจในขณะที่ยังคนอื่นอาจผันแปร หรือได้รับความขมขื่นจากประสบการณ์ด้วยตนเอง จึงใช้ห้องเรียนเป็นสถานที่สำหรับโจมตีวิถีประชาและค่านิยมในการดำเนินชีวิต คนจำนวนมากดำเนินตามประเพณี โดยปราศจากความพยายามที่จะประเมินหรือเปลี่ยนแปลงให้เป็นจริง เพื่อให้สมหวังในความปรารถนาที่อยู่ในช่วงนั้น บางคนก็ได้แสดงตัวพร้อมกับความพยายามที่จะทำให้สภาวะของมนุษย์ดีขึ้น โดยการฝึกหัดคนอื่น ๆ การวิเคราะห้ถึงสิ่งงูใจของครู และตัวแทนการควบคุมทางสังคมอื่น ๆ สามารถดำเนินสืบต่อไปง่ายขึ้น แต่บางทีก็มีการบ่งชี้เพียงพอที่แสดงถึงวัตถุประสงค์ที่มีความซับซ้อนและไม่กระจ่างของปัจเจกชนที่พยายามจะมีอิทธิพลเหนือพฤติกรรมของคนอื่น ๆ

อย่างไรก็ตาม วัตถุประสงค์โดยทั่วไปของตัวแทนการควบคุมทางสังคมสามารถระบุได้ ดังนี้

1. เพื่อแสวงหาประโยชน์ ซึ่งได้รับแรงงูใจจากผลประโยชน์ส่วนตนโดยตรงหรือโดยทางอ้อมบางรูปแบบ
2. เพื่อความเป็นระเบียบ โดยอาศัยพื้นฐานของความเคยชิน และความปรารถนาในพฤติกรรมที่เป็นไปตามแบบแผนประเพณี
3. เพื่อการสร้างสรรค์และทำให้ดีขึ้น โดยมุ่งไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เชื่อว่าจะเป็นคุณประโยชน์

อย่างไรก็ตาม การงูใจมักจะซับซ้อนหรือไม่กระจ่างเกินกว่าที่จะวิเคราะห์หรือจำแนกโดยง่าย

ความสำคัญของการควบคุมทางสังคม

ในสังคมใด ๆ ก็ย่อมจะมีกฎเกณฑ์ระเบียบข้อบังคับในลักษณะต่าง ๆ กัน เช่น สังคมเล็ก ๆ อย่างครอบครัว ผู้นำของครอบครัว อาจตั้งกฎให้สมาชิกปฏิบัติตามในสังคมที่ใหญ่

ขึ้นมาอีกหน่อย เช่น โรงเรียน ครูอาจออกระเบียบของโรงเรียน ถ้าพิจารณาสังคมในระดับชาติ ก็จะทำให้เห็นว่ากฎเกณฑ์หรือข้อบังคับที่ควบคุมความประพฤติของมนุษย์ซึ่งเป็นสมาชิกในสังคมนั้น มีมากมายหลายอย่าง เช่น จารีตประเพณี ศีล หรือข้อห้ามในศาสนา กฎหมาย กฎ หรือระเบียบของสมาคมหรือหน่วยงาน เป็นต้น ซึ่งแต่ละอย่างมีการบังคับใช้หนักเบาต่างกันไป ศีลธรรมมีการบังคับใช้จากแรงผลักดัน แรงบีบโดยการตีเตียนจากสังคม จารีตประเพณีมีการบังคับใช้จากการตีเตียนของสังคมน้อยอย่างรุนแรง หรืออาจถึงขั้นการลงโทษจากสังคมหากเป็นเรื่องร้ายแรง ส่วนการฝ่าฝืนกฎหมาย ซึ่งสังคมหรือผู้มีอำนาจในสังคมได้ออกไว้ ย่อมมีการลงโทษในรูปแบบต่าง ๆ ตามที่กฎหมายได้กำหนดเอาไว้ กฎเกณฑ์ต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นกฎเกณฑ์ที่เกิดขึ้นโดยมนุษย์เป็นผู้สร้างขึ้นมาเองทั้งสิ้น เพื่อจะใช้เป็นแนวทางในการควบคุมสังคมให้อยู่รวมกันได้ด้วยความสงบสุข

ภาษิตลาตินบทหนึ่งกล่าวว่า “ที่ใดมีสังคมที่นั่นมีกฎหมาย” (Ubi societas, ibi jus) หมายความว่า เมื่อใดที่มนุษย์รวมตัวกันเป็นสังคมนั้นไม่ว่าจะเป็นสังคมใหญ่หรือเล็ก ก็ย่อมต้องมีกฎเกณฑ์ระเบียบข้อบังคับควบคุมความประพฤติในสังคมนั้น หรือต้องอยู่ในกรอบของระเบียบที่สังคมกำหนดไว้ เพื่อให้สมาชิกในสังคมนั้นอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุขโดยทั่วกัน ระเบียบเหล่านี้กำหนดความประพฤติของมนุษย์ตั้งแต่เกิดจนตาย สาเหตุที่ต้องมีกฎเกณฑ์ระเบียบข้อบังคับดังที่กล่าวมา ก็เพราะเมื่อมนุษย์ต้องอยู่ร่วมกัน ต่างก็มีความรู้สึกนึกคิดต่างกัน มีความต้องการต่างกัน จึงเกิดความขัดแย้งในลักษณะต่าง ๆ หากไม่มีกฎเกณฑ์ที่จะวางระเบียบเกี่ยวกับความประพฤติของมนุษย์ในสังคม ก็ย่อมจะเกิดความวุ่นวาย ความไม่สงบขึ้นในสังคม และไม่อาจคงอยู่ได้ในที่สุด เพราะขาดกติกาหรือกฎเกณฑ์ระเบียบในการควบคุมทางสังคม ในสังคมที่ยังไม่มีความซับซ้อน กฎเกณฑ์ระเบียบก็อาจจะยังไม่มีมาก ในสังคมที่ใหญ่ขึ้นมีความเจริญมากขึ้น ก็ย่อมมีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้นเป็นทวีคูณ กฎเกณฑ์ระเบียบต่าง ๆ ของสังคมก็ย่อมมีมากยิ่งขึ้นเป็นทวีคูณเช่นกัน (ปรีชา, 2528 : หน้า 6-7)

วิธีการควบคุมทางสังคม

ปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มอาศัยวิธีการต่าง ๆ จำนวนมากและแตกต่างกันไป เพื่อใช้เหนี่ยวนำ หรือบังคับให้คล้อยตามความประพฤติที่เห็นชอบ ในการพิจารณาถึงวิธีการต่าง ๆ เหล่านี้ ควรจะจำไว้ว่าความสำคัญของสถาบัน และตัวแทนการควบคุมต่าง ๆ ขึ้นอยู่กับบริบทวัฒนธรรมและสังคม ตัวอย่างในชุมชนชนบทที่มีลักษณะเป็นแบบเดียวกัน การชูปชบนิทาน นับได้ว่าเป็นวิธีการที่มีอำนาจในการบังคับให้กระทำการคล้อยตาม แต่ก็อาจมีความสำคัญเพียงเล็กน้อยในการดำเนินชีวิตแบบไม่เป็นส่วนตัวของมหานครในอเมริกา ในทำนองเดียวกันในแอฟริกาตะวันตกคำพูดโดยใช้คาถาหรือเวทมนตร์อาจมีอิทธิพลที่กล้าที่สุดได้ แต่ก็จะมีอิทธิพล

น้อยในประเทศเดนมาร์กหรือสวีเดนหรือแลนด์ วัยรุ่นชายและหญิงจะเกรงกลัวการเยาะเย้ยจากเพื่อนที่มีอายุรุ่นเดียวกันมากที่สุด แต่เกือบจะไม่เอาใจใส่ต่อคำวิพากษ์วิจารณ์ของครูหรือบิดามารดาเลย

วิธีที่กระทำโดยเปิดเผย เป็นต้นว่า การขับออกจากหมู่ หรือการทำให้ได้รับความทรมาณ ไม่ได้เป็นการเน้นมากเกินไป บางทีก็มีประสิทธิผลมากกว่าคือ การที่วิธีการควบคุมทางสังคมเหล่านั้นค่อย ๆ สะสมทีละน้อยในทัศนคติและค่านิยมทางสังคมของเด็กที่กลุ่มเห็นว่าดี ในทางกลับกันสิ่งเหล่านี้ช่วยในการพัฒนาแบบแผนทางบุคลิกภาพ “ลักษณะทางพฤติกรรมที่คงอยู่ตลอดไป” จะทำให้แบบแผนความประพฤติที่พึงปรารถนา และขัดขวางความประพฤติอื่น ๆ ง่ายขึ้น ดังที่ W.I.Thomas ได้กล่าวไว้อย่างเหมาะสมว่า “ข้อกำหนดของศีลธรรมและพร้อมทั้งชีวิตจิตใจในชุมชนขึ้นอยู่กับสิ่งที่ปฏิบัติกันอย่างแพร่หลาย” ตัวแบบทางสังคมที่คงอยู่ต่อเนื่องซึ่งเปิดเผยให้รู้ถึงความสนใจของหนุ่มสาวมีอิทธิพลลึกซึ้งในการกำหนดการพัฒนาอุดมคติ นิสัย และลักษณะเชิงบุคลิกภาพอื่น ๆ

ความมั่นคงและความแพร่หลายของการควบคุมทางสังคมแสดงให้เห็นได้เป็นอย่างดี โดยข้อเท็จจริงที่ว่า แม้ปัจเจกบุคคลอยู่คนเดียวโดยลำพังก็ยังอยู่ภายใต้อิทธิพลของการควบคุมทางสังคม

การที่จะบังเกิดผลอย่างแน่นอน ประสิทธิภาพของวิธีการควบคุมทางสังคม แปรผันตามการเปลี่ยนแปลง การจัดระเบียบองค์การทางสังคมและค่านิยมในการดำเนินชีวิตของกลุ่ม ตัวอย่างขนบธรรมเนียมในสังคมคงที่ เป็นวิธีการที่มีอิทธิพลต่อการตอบสนองของปัจเจกชนอย่างมาก “นี่เป็นวิถีทางที่บิดาของเรากระทำอยู่เสมอ” เป็นถ้อยคำที่มีอิทธิพลและน่าเชื่ออย่างไรก็ตาม ในวิถีการดำเนินชีวิตของคนอเมริกันสมัยใหม่นั้น อิทธิพลของประเพณีได้ลดถอยลง ยกเว้นในทางกฎหมาย การเมือง และศาสนา ในทำนองเดียวกัน ช่วงสมัยกลางได้นำเอาหลักของระบบศักดินามาใช้ควบคุมเหนือพฤติกรรมทางสังคมอย่างกว้างขวาง เริ่มจากกระท่อมของทาสไปถึงปราสาทขุนนาง แต่ปัจจุบันระบบศักดินาเป็นเพียงความสำคัญที่เคยมีในประวัติศาสตร์เท่านั้น

ความพยายามที่จะจำแนกวิธีการควบคุมทางสังคมต่าง ๆ ที่ยังนิยมใช้อยู่นั้นมีมากและแตกต่างกันไป วิธีการโดยใช้คำพูด หรือกิริยาท่าทาง หรือวิธีการในเชิงสัญลักษณ์ จะตรงกันข้ามกับวิธีการใช้กำลังบังคับ การลงโทษเป็นแบบอย่างเชิงนิเสธ หรือพยายามระงับยับยั้ง เพื่อกำจัดพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนา ในขณะที่รางวัลและคำสรรเสริญเยินยอมักนำมาใช้ในเชิงปฏิฐาน เพื่อเหนี่ยวนำการกระทำที่เห็นชอบทางสังคม วิธีการควบคุมทางสังคมแบบไม่เป็นทางการ มีอำนาจในกลุ่มสังคมประเภทกลุ่มปฐมภูมิ ที่มีพื้นฐานมาจากการปฏิสัมพันธ์ต่อกัน

เป็นส่วนตัว การบังคับใช้แบบทางการเป็นแบบอย่างที่อาศัยกฎหมายและการนำกฎหมายมาใช้ควรสัมพันธ์กับกลุ่มสังคมประเภทกลุ่มทุติยภูมิ ซึ่งมีขนาดใหญ่ และเน้นความสัมพันธ์ที่ไม่เป็นส่วนตัวเป็นลักษณะเด่น ผู้สังเกตการณ์หลายท่านลงความเห็นว่า การควบคุมแบบไม่เป็นการลดความสำคัญลงในชุมชนขนาดใหญ่ที่มีการจรรยาภาพซึ่งเป็นผลเนื่องมาจากอุปนิสัยของคนอเมริกันภายในเขตเมืองเสื่อมลง

บทสรุป

สังคมทุกสังคม จำเป็นต้องมีการควบคุมสมาชิกของสังคม เพื่อให้สมาชิกอยู่ในวงกรอบแห่งการประพฤติปฏิบัติที่สังคมกำหนดไว้ ซึ่งสมาชิกสามารถเรียนรู้จากสังคม โดยผ่านกระบวนการขัดเกลาทางสังคม

การควบคุมทางสังคมเป็นคำกล่าวรวมๆ หมายถึงกระบวนการที่ได้วางแผนหรือไม่มีการวางแผนมาก่อน ซึ่งนำมาใช้อบรมสั่งสอน ชักจูง หรือบังคับปัจเจกบุคคลให้คล้อยตามค่านิยมในการดำเนินชีวิตของกลุ่มให้เป็นปกติวิสัย การควบคุมทางสังคมนำมาใช้ปฏิบัติ 3 ระดับ คือ กลุ่มเหนือกลุ่ม กลุ่มเหนือสมาชิกกลุ่มและปัจเจกบุคคลเหนือเพื่อนสมาชิกด้วยกัน

การควบคุมทางสังคมแตกต่างจากการควบคุมตนเอง แต่อย่างไรก็ตาม คำสองคำนี้มีความคล้ายคลึงกันอย่างมาก และมีความสัมพันธ์กันอย่างยิ่ง

ความคิดเห็นเกี่ยวกับความหมายของการควบคุมทางสังคมในทฤษฎีทางสังคมวิทยามีหลายทัศนะด้วยกัน การอธิบายความหมายของการควบคุมทางสังคมในระยะเริ่มแรกให้ความสนใจอยู่ที่กลไกซึ่งสังคมใช้กำหนดความต้องการของปัจเจกบุคคลหรือทำให้บุคคลเหมาะสมกับสังคม โดยชี้ให้เห็นว่ามีกลไกในการควบคุมต่างๆ มากมาย และกฎหมายก็เป็นกลไกที่สำคัญในหลาย ๆ กลไกซึ่งจัดเป็นกลไกการควบคุมภายนอก ส่วนนักทฤษฎีอีกกลุ่มหนึ่ง เช่น ชิกมันด์ ฟรอยด์ อิมิลี เดอร์ไคม์ และเออร์ซ เซอร์เบอร์ต มัด เห็นว่า การที่บุคคลรับเอาบรรทัดฐานของสังคมเข้าไปในตัวบุคคล และเกิดความปรารถนาที่จะปฏิบัติตามบรรทัดฐานของสังคมดังกล่าว (กลไกการควบคุมทางสังคมภายใน) เป็นกลไกสำคัญสำหรับการควบคุมทางสังคม

ตัวอย่างคำถามบทที่ 1

1. การควบคุมทางสังคมหมายถึงอะไร การควบคุมทางสังคมแตกต่างจากการควบคุมตนเองอย่างไร
2. วัตถุประสงค์ของการควบคุมทางสังคมมีอะไรบ้าง
3. การควบคุมทางสังคมมีความจำเป็นอย่างไร
4. การควบคุมทางสังคมแตกต่างจากประมุขศิลป์หรือความเป็นผู้นำส่วนบุคคลอย่างไร
5. ให้อธิบายทัศนคติของนักวิชาการเกี่ยวกับมโนทัศน์ของการควบคุมทางสังคมดังนี้
  - ก. เดอร์ไคม์
  - ข. ยอร์ช เฮร์เบิร์ต สปีต
  - ค. ซิกมันด์ ฟรอยด์
  - ง. ฌอง เปียเจต์